

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSA Anna Kozłowska

w sprawie ze skargi C. Z.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem

Sądu Powiatowego w B.

z dnia 6 lipca 1964 r., sygn. akt II Ns (...)

przy uczestnictwie Gminy O., J. K., Ł. K., E. S., J. Z., S. Z., W. Z., F. Z., J. Z., M. K. P., J.

Z.-R., Skarbu Państwa - Starosty B., Grupy Energetycznej E.(...) SA w P. i in. (...)

o przejęcie nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 października 2010

r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 29 kwietnia 2009 r., sygn. akt II Cz

(...),

uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 16 grudnia 2008 r., sygn. akt II Ns (...).

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2008 r. Sąd Rejonowy w B. umorzył postępowanie w sprawie ze skargi C. Z. o wznowienie postępowania zakończonych

prawomocnym postanowieniem Sądu Powiatowego w B. z dnia 6 lipca 1964 r., którym Sąd Powiatowy, na wniosek Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w B., orzekł o przejęciu na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnej o obszarze 14,89 ha położonej w O., objętej prowadzoną przez ten Sąd księgą wieczystą Kw. nr (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że postanowieniem z dnia 2 września 2005 r. postępowanie w sprawie zostało zawieszona na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. Pismem z dnia 9 stycznia 2008 r., które wpłynęło do Sądu w dniu 10 stycznia 2008 r., pełnomocnik C. Z. wniósł o podjęcie postępowania, ale wniosek ten nie został uwzględniony. Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2008 r. Sąd Rejonowy odmówił bowiem podjęcia postępowania z tej przyczyny, że pełnomocnik nie przedłożył żądanych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku.

Sąd Rejonowy uznał, że skoro nie został dotąd zgłoszony skuteczny wniosek o podjęcie postępowania, postępowanie w sprawie ze skargi o wznowienie podlega umorzeniu na podstawie art. 182 § 1 k.p.c.

Zażalenie C. Z. na to postanowienie zostało przez Sąd Okręgowy w B. oddalone postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2009 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skarżący nie sprostął nałożonemu przez Sąd Rejonowy obowiązkowi wskazania wszystkich uczestników postępowania i ich adresów, do wykonania którego został wezwany, ostatnio pismem z dnia 3 marca 2008 r. Żalący przyznał, że dopiero po otrzymaniu tego wezwania zostało wszczęte postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po uczestniczce B. M. W tej sytuacji umorzenie postępowania było konieczne, zgodnie bowiem z art. 182 § 1 k.p.c., sąd umarza postępowanie zawieszona z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego C. Z., powołując się na podstawę określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., wniósł o jego uchylenie oraz o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 16 grudnia 2008 r. Wskazał na naruszenie art. 177 § 1 pkt 6, 180, 182 § 1, 357 § 2, 379 pkt 5 i 382 k.p.c. i zarzucił, że został pozbawiony możliwości obrony swych praw, gdyż nie doręczono mu postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 16 grudnia 2008 r., że Sąd ten niesłusznie odmówił podjęcia postępowania po wskazaniu następców prawnych uczestniczki B. M., błędnie uznał, że sprawie nie można nadać dalszego biegu i nie uwzględnił, że przedłożenie

w terminie tygodniowym prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej uczestniczce było niemożliwe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 182 § 1 zd. 1 k.p.c., w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699 – dalej: „ustawa nowelizująca z 2006 r.”), sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c., jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu. Do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2006 r., art. 182 § 1 k.p.c. obowiązywał w brzmieniu nadanym mu przez art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804 – dalej: „ustawa nowelizująca z 2004 r.”), która weszła w życie z dniem 5 lutego 2005 r. Przepis ten stanowił wówczas, że sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c., jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu lat trzech od daty postanowienia o zawieszeniu. Ustawa nowelizująca z 2006 r. weszła w życie z dniem 20 marca 2007 r. Zgodnie z regułą wyrażoną w jej art. 4 ust. 1, w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, przepisy dotychczasowe. Reguła ta odnosi się także do znowelizowanego art. 182 k.p.c. Oznacza to, że w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania – do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji – stosuje się art. 182 § 1 k.p.c. w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy nowelizującej z 2004 r. Innymi słowy, postępowanie ulegałoby umorzeniu, gdyby wniosek o podjęcie nie został zgłoszony w ciągu lat trzech od daty postanowienia o zawieszeniu.

Interpretując art. 182 § 1 zd. 1 k.p.c., który po nowelizacji różni się jedynie długością terminu do zgłoszenia wniosku o podjęcie postępowania, Sąd Okręgowy – jak wynika z motywów podjętego rozstrzygnięcia – wyszedł z założenia, że wniosek o podjęcie postępowania powinien łączyć się z usunięciem przeszkody procesowej, która legła u podstaw postanowienia o zawieszeniu postępowania. Założenie takie nie może być uznane za prawidłowe, ponieważ prowadzi do nieuprawnionej rozszerzającej wykładni art. 182 § 1 zd. 1 k.p.c. Z dyspozycji tego przepisu w sposób jednoznaczny wynika, że obligatoryjne umorzenie postępowania, uprzednio zawieszzonego z

którejkolwiek przyczyny wskazanej w art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c., następuje w sytuacji, w której wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku, a poprzednio w ciągu lat trzech, od daty postanowienia o zawieszeniu. Ustawodawca nie wymaga przy tym, by wniosek o podjęcie postępowania był wnioskiem skutecznym, gdyż jako przyczyny umorzenia zawieszono postępowania wskazuje jedynie brak wniosku o jego podjęcie i upływ czasu. Stanowisko takie Sąd Najwyższy zajął także w postanowieniu z dnia 3 grudnia 2003 r., I CK 273/03, wyjaśniając, że nie jest prawidłowa wykładnia art. 182 § 1 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którą wymagany tym przepisem wniosek o podjęcie postępowania powinien łączyć się z usunięciem przeszkody procesowej powodującej niemożność nadania sprawie dalszego biegu (nie publ.).

Konkludując ten wątek rozważań, trzeba stwierdzić, że w niniejszej sprawie nie zostały spełnione określone w art. 182 § 1 zd. 1 k.p.c., w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy nowelizującej z 2004 r., przesłanki umorzenia zawieszono postępowania, skoro wniosek o jego podjęcie został zgłoszony w dniu 10 stycznia 2008 r., a więc przed upływem lat trzech od daty postanowienia o zawieszeniu. W tej sytuacji zawarty w skardze kasacyjnej wniosek o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu pierwszej instancji z dnia 16 grudnia 2008 r. zasługuje na uwzględnienie.

Nawiązując do pozostałych zarzutów przytoczonych w skardze kasacyjnej, trzeba zgodzić się z poglądem skarżącego, że – wbrew odmiennym zapatrywaniom Sądu Okręgowego – art. 180 § 1 pkt 1 k.p.c. nie uzależnia podjęcia postępowania zawieszono z powodu śmierci strony od udowodnienia przymiotu następcy prawnego postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku. Wymaganie przewidziane w tym przepisie jest spełnione także wtedy, gdy przeciwnik procesowy zmarłej strony lub uczestnika postępowania – w sytuacji, w której przejście praw nie następuje na podstawie ustaw szczególnych – we wniosku o podjęcie postępowania wskaże spadkobierców ustawowych zmarłego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1975 r., III CRN 102/75, OSNCP 1976, nr 6, poz. 139).

Skarżący ma również rację podnosząc, że Sąd Okręgowy – w ramach postępowania wstępnego przeprowadzanego na podstawie art. 373 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. - powinien sprawdzić, czy Sąd pierwszej instancji wypełnił wynikający z art. 357 § 2 k.p.c. obowiązek doręczenia postanowienia z dnia 16 grudnia 2008 r. Nie oznacza to jednak, by ewentualne niedopełnienie tego obowiązku było równoznaczne z

pozbawieniem skarżącego możliwości obrony swych praw, skoro wniósł on zażalenie na wspomniane postanowienie. Tym samym zarzut nieważności postępowania zażaleniowego, podniesiony z powołaniem się na przyczynę wskazaną w art. 379 pkt 5 k.p.c., trzeba uznać za nieuzasadniony.

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.